

JUDr. DAVID KARABEC
advokát

MONITORING SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ 2013

červen 2013

AKTUÁLNÍ TÉMA

Okamžik účinků výpovědi z nájmu bytu

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 26 Cdo 2734/2012

Nejvyšší soud ČR se zabýval otázkou, kdy nastává účinek výpovědi z nájmu bytu. Soud byl veden následujícími úvahami. Výpověď z nájmu bytu je jednostranným hmotněprávním úkonem, který činí pronajímatel, a který je adresován nájemci. Judikatura i právní teorie se ustálila v právním názoru, že účinnost adresných jednostranných hmotněprávních úkonů v režimu občanského zákoníku předpokládá, že **projev vůle je doručen adresátovi, tj. že se dostane do sféry jeho dispozice** (§ 45 odst. 1 obč. zák.).

Slovním spojením „dostane do sféry jeho dispozice“ je třeba rozumět **konkrétní možnost nepřítomné osoby seznámit se s jí adresovaným právním úkonem**. Právní teorie i soudní praxe takovou možnost chápe nejen samotné převzetí písemného hmotněprávního úkonu adresátem, ale i ty případy, kdy doručením zásilky, obsahující projev vůle, do bytu adresáta či do jeho poštovní schránky, popřípadě i vhozením oznámení do poštovní schránky o uložení takové zásilky, nabyl adresát hmotněprávního úkonu objektivní příležitost seznámit se s obsahem zásilky. Přitom není nezbytné, aby se adresát skutečně seznámil s obsahem hmotněprávního úkonu, dostačuje, že měl objektivně příležitost tak učinit.

Je-li výpověď doručována prostřednictvím držitele poštovní licence adresátovi v místě, kde se zdržuje, má tak objektivní příležitost seznámit se s jeho obsahem a nemůže být právně významné, zda tak (ne)učinil; nerozhodné jsou i subjektivní důvody, které jej k tomu vedly. Nájemce měl na základě oznámení pošty objektivně možnost vyzvednout si uloženou zásilku obsahující výpověď z nájmu bytu a seznámit se s jejím obsahem dříve, než se nevyzvednutá zásilka vrátila zpět jako nevyzvednutá. V takovém případě nastaly hmotněprávní účinky výpovědi v okamžiku, kdy i přes oznámení o uložení zásilky této objektivní možnosti seznámit se s obsahem zásilky (a tudíž i s výpovědí z nájmu bytu) nevyužil.

Nejvyšší soud tedy uzavřel, že hmotněprávní úkon je třeba považovat za doručený okamžikem, kdy se adresát tohoto úkonu měl možnost s ním objektivně seznámit, **doručení nelze vázat na okamžik, kdy je adresát „ochoten“ se s úkonem seznámit** (vyzvednout si zásilku, seznámit se s jejím obsahem).

Z OBČANSKÉHO PRÁVA

Výše náhrady při užívání bytu bez právního důvodu

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 6. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2638/2012

Nejvyšší soud posuzoval, na základě jakých kritérií je třeba určit výši bezdůvodného obohacení při užívání bytu bez právního důvodu. Plnění bez právního důvodu je jednou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení, jejímž důsledkem je **povinnost vydat vše, čeho bylo plněním při absenci právního důvodu nabyto**.

V případě užívání cizí nemovitosti bez nájemní či jiné smlouvy spočívá obohacení v užívání cizí věci bez placení úhrady za její užívání. Uživatel přirozeně není schopen spotřebované plnění v podobě výkonu práva nájmu vrátit, je proto povinen vydat bezdůvodné obohacení v peněžité formě. Výše jeho určení může být stanovena soudem jeho úvahou. Tato úvaha musí vycházet z ocenění prospěchu, který obohacenému užíváním věci vznikl.

Majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu je **peněžitá částka, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobné věci (bytu) zpravidla formou nájmu a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen platit podle nájemní smlouvy**.

Vyplňovací právo k blankosměnce

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 357/2012

Nejvyšší soud se zabýval možností realizace vyplňovacího práva k blankosměnce po převodu směnky na jinou osobu. Podstata vyplňovacího práva tkví v oprávnění doplnit do blankosměnky chybějící náležitosti (např. částku nebo splatnost částky) a dovršit tak přeměnu pouhého zárodku směnky na směnku úplnou.

Vyplňovací právo vzniká dohodou uzavřenou mezi osobou podepsanou na blankosměnce (dlužníkem) a osobou, které byla blankosměnka vydána (tj. majitelem listiny, věřitelem). Tímto ujednáním je vymezen obsah vyplňovacího práva, tj. určeno, kdy a jakým způsobem může jeho nositel chybějící údaje do blankosměnky doplnit.

Dohoda nemusí mít písemnou formu (postačí, je-li uzavřena ústně, případně jen konkludentně) a její obsah může být zachycen i jen v jednostranném prohlášení,

kteřé pak slouží jako doklad o udělení vyplňovacího práva a jeho rozsahu. Při převodu blankosměnky na jinou osobu právo vyplnit blankosměnku přechází na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou, přičemž **obsah vyplňovacího práva se bez dalšího (tj. pouze v důsledku převodu blankosměnky na jinou osobu) změnit nemůže**. I po převodu blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění.

Z OBCHODNÍHO PRÁVA

Nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta zajištěná směnkou

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 692/2011

Nejvyšší soud ČR posuzoval, **zda je v řízení o zaplacení směnky, která zajišťovala práva na smluvní pokutu, možnost soudu snížit (moderovat) smluvní pokutu, nebo zda je tato možnost vyloučena**. Soud může v obchodních vztazích podle § 301 obchodního zákoníku snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu. Zatímco soudy nižších stupňů zastávaly názor, že v řízení o směnečném platebním rozkazu (o placení ze směnky) nelze moderaci využít, protože samotné zaplacení smluvní pokuty předmětem řízení není, Nejvyšší soud jejich názor nesdílí.

Uplatnil-li žalovaný v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu i výhradu nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty, **jde zcela zjevně o tzv. kauzální námitku, jejímž prostřednictvím žalovaný polemizuje s výší směnky zajištěné pohledávky** (v daném případě s výší pohledávky z titulu smluvní pokuty). Má-li žalovaný kauzální námitku k dispozici a je-li z ní patřno, z jakého důvodu a v jakém rozsahu je správnost směnečného platebního rozkazu zpochybněna, **je povinností soudu se takovou námitkou věcně zabývat a posoudit její opodstatněnost**.

Opačný závěr nelze dovodit ani z výslovného znění ustanovení § 301 obch. zák., podle něhož nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti, a to až do výše škody vzniklé do doby soudního rozhodnutí porušením smluvní povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. Z citovaného ustanovení totiž výslovně plyne **oprávnění soudu snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu**, a to s přihlédnutím k tam konkretizovaným právně významným kritériím, **a to aniž by zmíněné právo bylo omezeno pouze na případy, kdy je pohledávka z titulu smluvní pokuty „přímým“ předmětem řízení**.

Jinými slovy, z hlediska oprávnění soudu postupovat podle ustanovení § 301 obch. zák. není významné, zda je předmětem řízení zaplacení smluvní pokuty nebo zaplacení směnky zajišťující pohledávku z titulu smluvní pokuty. Naopak akceptace právního názoru soudů nižších stupňů by vedla k zjevně nepřijatelným důsledkům, totiž, že v obchodněprávních vztazích v případě zajištění pohledávky ze smluvní pokuty směnkou, by směnečný dlužník byl povinen na zajišťovací směnku plnit, a to bez ohledu na výši sjednané smluvní pokuty; tím by zjevně došlo k nepřijatelné eliminaci ustanovení § 301 obch. zák.

Právo společníka na přiměřené zadostiučinění

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.4.2013, sp. zn. 29 Cdo 2838/2011

Osoby (nejčastěji **společníci nebo akcionáři**), které utrpěly škodu v důsledku toho, že rozhodnutí valné hromady společnosti bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, **mají vůči společnosti právo na náhradu škody a podle Nejvyššího soudu dále právo na přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka**, které může být poskytnuto i v penězích. Toto právo mají tyto osoby i v případě, že soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady z důvodů uvedených v § 131 odst. 3 obch. zák. (např. by došlo k zásahu do dobré víry třetích osob). Právo na přiměřené zadostiučinění musí být uplatněno ve lhůtě stanovené pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady nebo ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu, kterým nevyslovil neplatnost usnesení valné hromady, jinak zaniká.

Právo na přiměřené zadostiučinění, kompenzující nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku usnesení valné hromady, přijatého v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, vznikne pouze tehdy, jsou-li splněny předpoklady upravené ustanovením § 131 odst. 4 obch. zák.

Utrpí-li někdo v důsledku toho, že usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami škodu, má právo na její náhradu. Zákon okruh osob, jež mohou být poškozeny (a jež mají právo na náhradu vzniklé škody), nikterak neomezuje. Oproti tomu **právo na přiměřené zadostiučinění jakožto kompenzaci za nemajetkovou újmu zákon přiznává jen společníkům, a to pouze za porušení jejich základních práv**; nemajetková újma vzniklá porušením jiných než základních práv společníka přiměřeným zadostiučiněním podle § 131 odst. 4 obch. zák. kompenzována být nemůže.

Současně platí, že **právo na přiměřené zadostiučinění společníku vzniká pouze tehdy, nelze-li s ohledem na okolnosti konkrétního případu uzavřít, že nemajetková újma způsobená zásahem do základního práva společníka byla sanována již samotným vyslovením neplatnosti dotčeného usnesení valné hromady.**

S pozdravem,

JUDr. David Karabec

Vydáno jako informační materiál určený výhradně pro potřebu klientů
advokátní kanceláře JUDr. Davida Karabce, se sídlem v Praze 8, Na Stráži 1306/5, č.ev ČAK 7353.
tel: +420 283 843 130, fax: +420-283 840 760, e-mail.: advokatni.kancelar@karabec.cz
<http://www.karabec.cz/>

© JUDr. David Karabec - advokát, 2013